

Kohtuasi C-39/20**Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1****Saabumise kuupäev:**

27. jaanuar 2020

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Hoge Raad der Nederlanden (Madalmaade kõrgeim kohus)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

24. jaanuar 2020

Kassaator:

Staatssecretaris van Financiën

Vastustaja kassatsioonimenetluses:

Jumbocarry Trading GmbH

Põhikohtuasja ese

Põhikohtuasjas on Staatssecretaris van Financiëni (rahanduse riigisekretär, edaspidi „Staatssecretaris“) ja äriühingu Jumbocarry Trading GmbH (edaspidi „Jumbocarry Trading“) vahel vaidluse all äriühingule Jumbocarry Trading kätte toimetatud tollimaksude tasumise nõue.

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

Käesolev ELTL artikli 267 alusel esitatud eelotsusetaotlus puudutab tollivõla aegumist. Küsimus on eelkõige selles, kas tollivõla aegumistähtaaja peatumist reguleerivaid sätteid saab kohaldada tollivõlale, mis tekkis enne kõnealuste sätete jõustumise kuupäeva, kuid ei olnud sellel kuupäeval veel aegunud.

Eelotsuse küsimused

1. Kas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. oktoobri 2013. aasta määruse (EL) nr 952/2013, millega kehtestatakse liidu tolliseadustik, artikli 103 lõike 3

punkt b ja artikli 124 lõike 1 punkt a on kohaldatavad tollivõlale, mis tekkis enne 1. maid 2016 ja ei olnud sellel kuupäeval veel aegunud?

2. Kui esimesele küsimusele tuleb vastata jaatavalt: Kas viidatud sätete kohaldamist takistab õiguskindluse või õiguspärase ootuse põhimõte?

Viidatud liidu õigusnormid

- Nõukogu 12. oktoobri 1992. aasta määruse (EMÜ) nr 2913/92, millega kehtestatakse ühenduse tolliseadustik (EÜT 1992, L 302, lk 1; ELT eriväljaanne 02/04, lk 307; edaspidi „ühenduse tolliseadustik“), artikli 221 lõike 3
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. oktoobri 2013. aasta määruse (EL) nr 952/2013, millega kehtestatakse liidu tolliseadustik (ELT 2013, L 269, lk 1; edaspidi „liidu tolliseadustik“), artikli 22 lõike 6, artikkel 29, artikli 103 lõiked 1 ja 3, artikli 124 lõike 1 punkt a ja artikli 288 lõike 2
- Komisjoni 28. juuli 2015. aasta delegeeritud määruse (EL) 2015/2446, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 952/2013 seoses liidu tolliseadustiku teatavaid sätteid täpsustavate üksikasjalike eeskirjadega (ELT 2015, L 343, lk 1; edaspidi „delegeeritud määrus (EL) 2015/2446“), artikli 8 lõike 1

Asjaolude ja põhikohtuasja lühikokkuvõte

- 1 Jumbocarry Trading deklareeris 4. juulil 2013 vabasse ringluse lubamiseks portselantoodetest koosneva kaubapartii. Päritoluriigiks märkis ta Bangladeshi, millest tulenevalt kohaldati tariifse soodustusena tollimaksumäärana 0%. Kuna esitatud päritolusertifikaat osutus valeks, andis maksuhaldur (Inspecteur van de Belastingdienst) äriühingule Jumbocarry Trading 1. juunil 2016 kirjalikult teada, et tal on kavas tollimaks tagantjärele sisse nõuda hariliku määraga 12%. Samas kirjutas andis maksuhaldur äriühingule võimaluse esitada selle kohta 30 päeva jooksul oma seisukoht. 18. juulil 2016 esitas maksuhaldur äriühingule Jumbocarry Trading asjaomase 4. juulil 2013 tekkinud tollivõla tasumise nõude.
- 2 Teise astme kohtuks olevas Gerechthof Amsterdams (Amsterdami apellatsioonikohus, Madalmaad, edaspidi „Gerechthof“) oli vaidluse all küsimus, kas tollivõlg oli 18. juulil 2016 juba lõppenud.

Põhikohtuasja poolte peamised argumendid

- 3 Gerechthof lähtus sellest, et liidu tolliseadustiku artikli 124 lõike 1 punkt a sätestab, et tollivõlg lõpeb, kui võlgnikule ei ole koosõlas liidu tolliseadustiku artikliga 103 enam võimalik tollivõlast teada, see tähendab pärast tollivõla tekkimise kuupäevale järgneva kolmeaastase perioodi lõppemist. See tähendaks,

et käesoleval juhul on tollivõlg lõppenud juba enne 18. juulit 2016. Liidu tolliseadustiku artikli 103 lõike 3 punkt b sätestab aga, et kõnealune kolmeaastane tähtaeg peatub alates kuupäevast, mil tolliasutused andsid teada tollivõlast teatamise kavatsusest, kuni sellise ajavahemiku lõpuni, mille jooksul on võlgnikul võimalus esitada oma seisukoht. Delegeeritud määruse (EL) 2015/2446 artikli 8 lõike 1 kohaselt on sellise ajavahemiku pikkus 30 päeva. Artikli 103 lõike 3 punkti b alusel saab seega teha järelduse, et 18. juulil 2016 ei olnud kõnealune tollivõlg veel aegunud.

4. *Gerechthof* leiab, et sellisel juhul nagu käesolev takistavad eespool nimetatud sätete kohaldamist siiski õiguskindluse ja õiguspärase ootuse põhimõtted. Arvestades liidu tolliseadustiku avaldamise kuupäeva (10. oktoober 2013), ei olnud äriühingule *Jumbocarry Trading* tollivõla tekkimise kuupäeval (4. juuli 2013) selge ja ettenähtav, et teda võib puudutada aegumistähtaja peatumine 30 päeva võrra. Seepärast tuleb *Gerechthofi* hinnangul ühenduse tolliseadustiku (liidu tolliseadustiku eelkäija) alusel kontrollida, kas tollivõlast teatati äriühingule *Jumbocarry Trading* õigeaegselt. Ühenduse tolliseadustiku artikli 221 lõikes 3 oli samuti sätestatud kolmeaastane aegumistähtaeg, kuid tähtaja peatumist ei olnud selles ette nähtud. Seetõttu otsustas *Gerchthof*, et aegumise tõttu oli tollivõlg 18. juulil 2016 juba lõppenud.
5. Seepeale esitas *Staatssecretaris* kassatsioonkaebuse *Hoge Raadile* (Madalmaade kõrgeim kohus). Kassatsioonkaebuse väitega vaieldakse *Gerechthofi* eespool nimetatud seisukohtadele vastu.

Eelotsusetaotluse põhjenduse lühikokkuvõte

6. Uue õigusnormi ajalise kohaldamisala tuvastamisel tuleb Euroopa Kohtu praktika kohaselt teha vahet menetlusnormidel ja materiaalõigusnormidel. Menetlusnorme kohaldatakse üldiselt alates päevast, mil need jõustuvad, samal ajal kui materiaalõigusnorme tõlgendatakse tavaliselt nii, et need on enne nende jõustumist tekkinud olukordade suhtes kohaldatavad üksnes siis, kui selline võimalus nähtub selgelt nende sõnastusest, eesmärgist või ülesehitusest. Peale selle on uus õigusnorm kohaldatav alates selle õigusakti jõustumisest, milles norm sisaldub, ja seda ei kohaldata varasema õigusakti kehtivusaajal tekkinud ja lõplikult väljakujunenud õiguslikele olukordadele, õigusnormi kohaldatakse siiski nende olukordade tulevikus tekkivate tagajärgede suhtes ja ka uute õiguslike olukordade suhtes. Käesolevas asjas olulised õigusnormid kehtivad vastavalt liidu tolliseadustiku artikli 288 lõikele 2 alates 1. maist 2016.
7. Euroopa Kohtu praktika põhjal ei saa ilma põhjendatud kahtlusteta tuvastada, kas õigusnormi, mis – nagu liidu tolliseadustiku artikli 103 lõige 3 – näeb ette aegumistähtaja peatumise, tuleb pidada materiaalõigusnormiks.
8. Kohtuotsuses *Molenbergnatie* (C-201/04, EU:C:2006:136, punkt 41) märkis Euroopa Kohus toona uueks õigusaktiks oleva ühenduse tolliseadustiku sätete kohaldatavuse kohta, et seoses asjaoludega, mis puudutavad enne ühenduse

tolliseadustiku jõustumise kuupäeva tekkinud tollivõlgasid, tuleb kohaldada ühelt poolt varasemates õigusaktides sisalduvaid materiaaõigusnorme ja teiselt poolt ühenduse tolliseadustikus sisalduvaid menetlusnorme. Sellega seoses sedastas Euroopa Kohus ühenduse tolliseadustiku artikli 221 lõike 3 (1. jaanuaril 1994 kehtinud redaktsioon) kohta:

„Seetõttu tuleb asuda seisukohale, et kuna tollivõlg tolliseadustiku artikli 221 lõikes 3 ette nähtud tähtaja möödumise tõttu aegub ja seetõttu lakkab olemast, kehtestab see säte materiaaõigusnormi.“

- 9 Kui tollivõla sissenõudmiseks kehtiv kolmeaastane tähtaeg oli ühenduse tolliseadustiku sätete kohaselt 1. mail 2016 lõppenud, võib kohtuotsuse Molenbergnatie põhjal teha järelduse, et asjaomase tollivõlgniku õiguslik olukord on lõplikult välja kujunenud ja selle suhtes ei saa kohaldada uusi õigusnorme. Käesolevas asjas ei olnud aga äriühingu Jumbocarry Trading tollivõlg 1. maiks 2016 veel aegunud. Selle poolest erineb äriühingu Jumbocarry Trading olukord olukorrast, mida peetakse silmas kohtuotsuse Molenbergnatie punktis 41.
- 10 Ühelt poolt võiks asuda seisukohale, et tollivõla aegumistähtaja peatumine takistab tollivõla lõplikku lõppemist. Seda arvestades tuleb aegumist reguleerivat sätet ennast, aegumistähtaega ja juhtumeid, mil on ette nähtud selle tähtaja peatumine, pidada ühtseks õigusnormiks. See tähendaks, et osas, mis puudutab ühenduse tolliseadustikus sisalduvaid aegumist reguleerivaid ühtseid sätteid, oli äriühingu Jumbocarry Trading õiguslik olukord 4. juulil 2013 lõplikult välja kujunenud, millest tulenevalt ei või tema suhtes kohaldada liidu tolliseadustiku artiklit 103 ega artikli 124 lõiget 1, juhul kui need sisaldavad kõrvalekalduvaid õigusnorme. Sellisel juhul ei oleks oluline, et äriühingu Jumbocarry Trading tollivõlg ei olnud 1. mail 2016 veel aegunud.
- 11 Teiselt poolt võiks asuda seisukohale, et sätet, mis reguleerib vaid tähtaja lõppemist, tuleb eristada sätetest, mis seavad selle tähtaja lõppemise tingimuseks menetlustoimingu tegemise tollivõla tollivormistusjärgse sissenõudmismenetluse vältel. Käesoleval juhul peatatakse tähtaja kulgemine liidu tolliseadustiku artikli 22 lõikes 6 ette nähtud kohustusega kuulata tollivõlgnik enne tollivõla sissenõudmise otsuse tegemist ära. Sellist menetlustoimingu (äriühingu Jumbocarry Trading ärakuulamine) tegemisest tulenevat peatamist saab pidada menetlusnormiks, mis on lahutamatult seotud liidu tolliseadustiku artikli 22 lõikega 6. Kuna menetlusnormide puhul tuleb lähtuda sellest, need on kohaldatavad alates nende jõustumise kuupäevast, tähendaks see seda, et liidu tolliseadustiku artikli 124 lõike 1 punkt a ja artikkel 103 olid ühenduse tolliseadustiku kehtivuse ajal tekkinud tollivõla tollivormistusjärgse sissenõudmise menetluses, mida alustati 1. mail 2016 või hiljem, algusest peale kohaldatavad.
- 12 Eespool esitatud märkusi arvestades ei saa liidu tolliseadustiku artikli 124 lõike 1 punkti a ja artikli 103 lõike 3 põhjal ilma pikemata kindlaks teha, kas kõnealused sätted on oma olemuse poolest kohaldatavad pärast 1. mail 2016 toimuva tollivõla

tollivormistusjärgse sissenõudmise suhtes, kui asjaomane tollivõlg tekkis ühenduse tolliseadustiku kehtivuse ajal ja ei olnud 1. mail 2016 selle tolliseadustiku alusel aegumise tõttu veel lõppenud. Seepärast esitab Hoge Raad (Madalmaade kõrgeim kohus) Euroopa Kohtule esimese eelotsuse küsimuse.

- 13 Kui vastus esimesele küsimusele on jaatav, vajab vastamist küsimus, kas Gerichtshof on põhjendatult asunud seisukohale, et liidu tolliseadustiku asjaomaste sätete kohaldamine on vastuolus liidu õiguses sätestatud õiguskindluse ja õiguspärase ootuse põhimõtetega, mistõttu ei saa neid sätteid äriühingu Jumbocarry Trading suhtes kohaldada.
- 14 Seda seisukohta toetab argument, et tollivõla tekkimise ajal ei olnud selge ja ettenähtav, et tollivõla tollivormistusjärgset sissenõudmist ja aegumist reguleerivaid sätteid muudetakse nii, et õigus olla ära kuulatud iga kord, kui tolliasutused nõuavad tollivõla sisse tollivormistusjärgselt, sätestatakse õigusaktis ja selle õiguse kasutamisega kaasneb aegumistähtaja peatumine delegeeritud määruse 2015/2446 artikli 8 lõikes 1 ettenähtud ajavahemiku jooksul.
- 15 Ent esitada saab ka argumendi, et tollideklaratsiooni esitamise ajal ei või tollivõlgnik lähtuda sellest, et menetlusnorme ei muudeta. Menetlusnormi muutmise korral peab liidu seadusandja tegema kaalumise, võttes ühelt poolt arvesse liidu huve, kellele tuleb see meede kasuks, ja teiselt poolt asjaomaste isikute huve selle vastu, et neid ei seataks ebasoodsamasse õiguslikku olukorda. Liidu seadusandja tehtud kaalumise ei allu liikmesriigi kohtute kontrollile, vaid on Euroopa Kohtu pädevuses. Seejuures tuleb selgitada, kas liidu seadusandja võis uues õigusnormis, mille kohaselt on tollivõlgnikul iga kord enne tollivõla tollivormistusjärgset sissenõudmist võimalus esitada 30 päeva jooksul oma seisukoht, näha ette ka aegumistähtaja peatumise nimetatud ajavahemiku võrra. Kuna tollivõlgnikule antava absoluutse õigusega esitada 30 päeva jooksul oma seisukoht tugevdatakse tollivõlgniku õiguslikku olukorda, ei saa Hoge Raadi (Madalmaade kõrgeim kohus) hinnangul väita, et sellega kaasnev aegumistähtaja peatumine sama ajavahemiku võrra toob kaasa selle õigusliku olukorra sellise halvenemise, et liidu tolliseadustiku artikli 103 lõiget 3 ei või kohaldada. Kuna selles küsimuses esineb siiski kahtlusi, esitab Hoge Raad (Madalmaade kõrgeim kohus) teise eelotsuse küsimuse.